

ประวัติประมงไทย กฎหมายทะเล เรือ และการประมง และพ.ร.บ. การประมง

ประวัติของประมงไทย

การทำประมงนั้นได้มีมาตั้งแต่ในสมัยโบราณ เชื่อกันว่ามนุษย์ในสมัยนั้นรู้จักวิธีการจับปลาในลำธารตื้น ๆ ในแม่น้ำ หรือบริเวณชายฝั่งทะเล เพื่อมาทำเป็นอาหารนับเป็นพัน ๆ ปีมาแล้ว

สำหรับประเทศไทยนั้นได้รู้จักการทำประมงหรือการนำสัตว์น้ำมาเป็นอาหารเป็นเวลานาน ตามที่ได้ปรากฏในศิลาจารึกตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี หรือประมาณ 800 ปีมาแล้ว โดยมีข้อความตอนหนึ่งว่า “สุโขทัยนี้ดีในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” สภาพภูมิศาสตร์แล้วประเทศไทยเอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพประมงเป็นอย่างดี พื้นที่ส่วนใหญ่ของไทยมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม มีน้ำขัง และมีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วย ลำคลอง หนอง บึง รวมถึงทะเล แต่อาชีพประมงของไทยสมัยก่อนนั้นไม่ได้สร้างความร่ำรวยให้แก่ผู้ประกอบการนี้ โดยเฉพาะผู้ประกอบการประมงน้ำจืด ส่วนใหญ่ยึดการทำประมงเป็นอาชีพรอง แต่การทำประมงทางทะเลที่มีการยึดเป็นอาชีพหลัก

การทำประมงในยุคแรก ๆ เป็นการผลิตแบบดั้งเดิม (Primary Production) คือชาวประมงส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ทำประมงแบบพื้นบ้าน (Artisanal Fisheries) เพื่อยังชีพ (Subsistence Fisheries) ที่ทำแบบบริษัทหรือแบบธุรกิจมีเพียงร้อยละ 5 เท่านั้นที่เหลือเป็นลูกจ้างประมงทั่วไป สำหรับการทำการประมงแบบดั้งเดิมนั้นเป็นการทำมาหากินของชาวบ้านธรรมดา ๆ คือ มีเรือประมงเล็ก ๆ เป็นของตนเอง ใช้เครื่องมือประจำที่ขนาดเล็ก เช่น โป๊ะ โพงพาง รั้ง ไซ เป็นต้น รายได้ที่ได้จากการประกอบอาชีพประมงมีเพียงพอกินพอใช้ไปวัน ๆ เท่านั้น

ในด้านการประมงทางทะเลของไทยได้มีการพัฒนาขึ้นมาเรื่อย ๆ โดยเฉพาะการพัฒนาเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการประมง ประมาณปี พ.ศ. 2440 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว การทำการประมงทั้งหมดเป็นประมงผิวน้ำที่ทำกันเฉพาะชายฝั่ง ด้วยเครื่องมือประเภทตั้งประจำที่จำพวกเบ็ดและโป๊ะเพื่อจับปลาทุ ต่อมามีการพัฒนามาเป็นการประมงที่ใช้เครื่องมือเข้าล้อมฝูงปลาด้วยอวนดงเก หรือเรือดงเก

ในปี 2468 มีการนำอวนดั่งเกจากประเทศจีน เพื่อเข้าล้อมฝูงปลา เรือที่ใช้ในการทำประมงก็มีขนาดใหญ่ขึ้นเปลี่ยนจากการใช้เรือแจวและเรือพายเป็นเรือใบ

ในปี 2473 ได้มีการนำเข้าเครื่องยนต์จากประเทศญี่ปุ่นที่ใช้ในเรืออวนลากมาดัดแปลงใช้กับเรือดั่งเกเพื่อใช้แทนใบเรือ

สภาพการเกี่ยวกับการประมงได้ดำเนินมาจนถึงปี 2504 ได้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในสมัยของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้จัดตั้งรัฐบาลขึ้นและมีนโยบายเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศชาติขึ้น และมีนโยบายที่จะพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศชาติให้มีความทันสมัยและก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาอารยประเทศ รัฐบาลในสมัยนั้นได้มีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติขึ้นเป็นครั้งแรกในปี 2504 ปรากฏว่าแผนพัฒนาการประมงก็ได้รับการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับแรก (2504 - 2509) ด้วย โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาส่งเสริมการประมง เช่นการให้ชาวประมงกู้ยืมเงินทุนไปขยายกิจการ การปรับปรุงรักษาพัฒนาสัตว์น้ำ เพื่อขยายปริมาณสัตว์น้ำให้เพิ่มขึ้นเพียงพอที่จะให้ชาวประมงได้มาตามความต้องการของตลาดขณะนั้น

นับตั้งแต่ปี 2504 เป็นต้นมา การประมงที่เคยเป็นอาชีพของสามัญชนทั่วไป ได้เปลี่ยนโฉมหน้าใหม่ เป็นแขนงของการผลิตทางการเกษตรของชาติ และมีการส่งเสริมสินค้าไปจำหน่ายต่าง ประเทศ รัฐบาลได้ให้ความสำคัญตลอดจนสนับสนุนส่งเสริมเป็นพิเศษจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 2 (2509 - 2514) และฉบับที่ 3 (2515 - 2519) ได้มีเป้าหมายที่ชัดเจนว่าจะทำการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้กว้างขวาง โดยมีนโยบายหลักของแผนทั้ง 2 แผนนี้ ได้มีโครงการพัฒนาการประมงทุกชนิด ทั้งประมงทะเล ประมงน้ำกร่อย และประมงน้ำจืด แต่เน้นหนักการพัฒนาการประมงทางทะเลเป็นพิเศษ ได้มีการปรับปรุงงานวิจัยและการทดลองในสถานีการประมงทะเลที่มีอยู่ 3 แห่ง คือที่ ระยอง สงขลา และภูเก็ต และดัดแปลงเรือและเครื่องมือการประมง เพื่อส่งเสริมให้ชาวประมงรู้จักการทำประมงน้ำลึก รวมทั้งการทำการสำรวจแหล่งประมงในอ่าวไทย ทะเลจีนใต้ และมหาสมุทรอินเดีย จัดตั้งสถานีวิจัยชาวสาร และการอำนวยความสะดวกการสื่อสารแก่ชาวประมง ทำให้การลงทุนในการประกอบกิจการทางการประมงจึงมีการขยายตัวอย่างกว้างขวาง และในระยะหลังรัฐบาลได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนด้านการประมงจากรัฐบาลของเยอรมัน ได้นำเข้าซึ่งเครื่องมือจับปลาที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ แบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ อวนลาก อวนล้อมจับ อวนลอย ซึ่งเป็นเครื่องมือเคลื่อนที่ที่สามารถจับปลา และอาหารทะเลนานาชนิดได้คราวละมาก ๆ เป็นผลทำให้ชาวประมงสามารถจับปลาและสัตว์น้ำอื่น ๆ เพิ่มขึ้นได้ นับเป็นสิบเท่าตัว

ปริมาณสัตว์ที่จับได้ในระหว่างปี 2505 – 2515 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอด การประมงไทยแบบดั้งเดิมจึงเปลี่ยนลักษณะมาเป็น การประมงพาณิชย์ (Commercial Fisherier) และก่อให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการประมงขึ้นมากมาย เช่นอุตสาหกรรมหอยเอ็น อุตสาหกรรมผลิตน้ำแข็ง อุตสาหกรรมต่อเรือ อุตสาหกรรมทำน้ำปลา อุตสาหกรรมเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ในการทำประมง

การขยายตัวอย่างรวดเร็วของการทำประมงทะเลไทยในช่วงศตวรรษแรก ๆ (2505 – 2515) ได้นำการเปลี่ยนแปลงมาสู่บรรดาผู้ประกอบการอาชีพประมงทะเลอย่างชัดเจน หมู่บ้านชาวประมงที่เคยเจียบเหงากลายเป็นแหล่งค้าปลาและสัตว์น้ำอื่น ๆ อย่างคึกคัก กิจกรรมประมงที่เคยเป็นธุรกิจขนาดเล็ก ๆ ระดับหมู่บ้าน หรือระดับจังหวัด กลายเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ซื้อขายกันอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ และระหว่างประเทศ อาจกล่าวได้ว่าช่วงทศวรรษแรกของการพัฒนาการประมงทางทะเลนี้เป็น “ยุคทอง” ของประเทศไทย

หลังจากที่การประมงได้มีความเจริญเฟื่องฟู จนถึงปี 2515 ครั้นถึงปี 2516 สถานการณ์ก็เปลี่ยนไป ทำให้การทำประมงของไทยได้ประสบปัญหาที่ตามมาอันอับแรกคือ การประกาศขึ้นน้ำมันดิบของกลุ่มประเทศผู้ผลิตน้ำมันเป็นสินค้าออก หรือกลุ่มโอเปค (OPRC) ทำให้รัฐบาลต้องประกาศขึ้นราคาน้ำมัน เป็นครั้งแรก ในวันที่ 4 กรกฎาคม 2516 และเนื่องจากการทำประมงและอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่ต้องเนื่องจากการทำประมงล้วนแล้วต้องใช้น้ำมัน ทำให้ผู้ประกอบการและประมงได้รับความเดือดร้อนอย่างมาก เช่น โรงน้ำแข็ง โรงงานผลิตปลาป่น แทบล่มสลายและขยายกิจการในช่วงนั้นด้วยเหตุผลคือ ไม่อาจทนจ่ายค่าน้ำมันที่มีราคาสูงขึ้นถึง 3 เท่าตัว และปัญหาที่สอง คือ น่านน้ำในอาณาเขตของประเทศไทย ได้ลดความสมบูรณ์ลงไปมาก อันเนื่องมาจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของการประมง จนเกิดภาวะเกินขอบเขต (Overfishing) ได้เกิดขึ้นในอ่าวไทย เมื่อการทำประมงมากเกินไปจนนาน ๆ เข้าปริมาณสัตว์ที่มีค้อย ๆ ลดจำนวนลงไปเรื่อย ๆ และเนื่องจากปลาที่สืบพันธุ์ได้และมีขนาดใหญ่ถูกจับขึ้นมาจากท้องทะเลจนแทบหมดสิ้น

ปัญหาอีกอย่างหนึ่งคือ ภาวะน้ำเน่าเสียคุกคามความเป็นอยู่ของสัตว์น้ำในอ่าวไทยอันเนื่องมาจากการพัฒนาโรงงานอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการทำประมงในระยะแรก ต่างก็ปล่อยของเสียจากโรงงาน ซึ่งตั้งใกล้ทะเลลงสู่ทะเลจึงทำให้ทะเลเป็นที่รองรับสิ่งโสโครก

ในช่วงปี 2522 – 2524 ราคาน้ำมันดีเซลได้ขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ทำให้ผู้ประกอบการทางการประมงผิวน้ำจึงหันมาใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ช่วยค้นหาฝูงปลา (Sonar) และเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวได้มีตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

กฎหมายทะเล เรือ และการประมง

1.กฎหมายระหว่างประเทศกับการกำหนดเขตและสิทธิทางทะเลไทย

กฎหมายทะเลระหว่างประเทศเป็นอนุสัญญาภายใต้ภายใต้สหประชาชาติ ที่จัดขึ้นจากการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ในปี 2501 ประกอบด้วย อนุสัญญาว่าด้วยทะเลอาณาเขตและเขตต่อเนื่อง อนุสัญญาทะเลหลวง อนุสัญญาว่าด้วยการประมงและการอนุรักษ์ทรัพยากรมีชีวิตในทะเลหลวง และอนุสัญญาว่าด้วยไหล่ทวีป ต่อมาการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเลครั้งที่ 3 ปี 2525 ได้ทำอนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายทะเลขึ้นใหม่

การกำหนดเขตและสิทธิทางทะเลของไทยมีการพัฒนาการจากอนุสัญญาทั้ง 5 ฉบับ โดยกำหนดเขตและสิทธิทางทะเลเป็น 4 เขตประกอบด้วย เขตน่านน้ำภายใน ทะเลอาณาเขต เขตต่อเนื่องจากทะเลอาณาเขต และเขตเศรษฐกิจจำเพาะ

เขตน่านน้ำภายในคือ ทะเลตอนในของเส้นฐานตรง ที่ใช้วัดทะเลอาณาเขต น่านน้ำภายในถือเป็นส่วนหนึ่งของแผ่นดิน รัฐเจ้าของมีอำนาจเหนือพื้นดิน ได้พื้นดินและอากาศเหนือพื้นดินขึ้นไป

ทะเลอาณาเขตคือ เขตอธิปไตยของรัฐเหนือทะเลโดยวัดจากเส้นฐานของทะเลออกไป 12 ไมล์ทะเล รัฐเจ้าของมีอำนาจอธิปไตยเหนือพื้นน้ำ ได้น้ำและอากาศเหนือพื้นน้ำ

เขตต่อเนื่องจากทะเลอาณาเขตวัดจากเส้นฐานที่ใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตออกไป 24 ไมล์ทะเล เป็นเขตที่รัฐมีอำนาจในการตรวจคนเข้าเมือง และตรวจของผิดกฎหมายในเรือ

เขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเลนับจากเส้นฐานที่ใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขต เป็นเขตที่รัฐมีสิทธิในการสำรวจและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ การวิจัย การคุ้มครองและรักษาสิ่งแวดล้อมทางทะเล ขณะที่ประเทศอื่นมีสิทธิในการเดินเรือ การบินผ่าน การวางสายหรือท่อใต้ทะเล โดยปฏิบัติตามกฎหมายของภายในประเทศ ซึ่งเป็นเจ้าของเขตเศรษฐกิจจำเพาะ

2. กฎหมายว่าด้วย เรือ การเดินเรือและกิจการประมงไทย 5 ฉบับ

ประกอบด้วย พ.ร.บ. การเดินเรือในน่านน้ำไทย 2456 พ.ร.บ. เรือไทย 2481 พ.ร.บ. การประมง 2490 พ.ร.บ. ว่าด้วยสิทธิการประมงในเขตน่านน้ำไทย 2482 พ.ร.บ. จัดระเบียบกิจการแพปลา 2496 และพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 2501

2.1 เรือและการเดินเรือในน่านน้ำไทย

เรือและการเดินเรือในน่านน้ำไทย 2456 ให้กรมเจ้าท่าภายใต้กระทรวงคมนาคมมีอำนาจควบคุมการเดินเรือในน่านน้ำไทย ทำเรือ เขตจอดเรือ แพ การขุดลอกหรือการรักษาร่องน้ำ การทำเครื่องหมายการเดินเรือ การควบคุมการก่อสร้างทุชนิคมให้ล่องลำลำนํ้าก็ดขวาง การเดินเรือ การนำร่อง และการออกใบอนุญาตในผู้นำร่อง ตลอดจนการผลิต ฝึกอบรมและการพัฒนาคนประจำเรือ

พ.ร.บ. เรือไทย 2481 ให้กรมเจ้าท่ามีอำนาจ ดำเนินการเกี่ยวกับการจดทะเบียนเรือ การทำนิติกรรม และการควบคุมทะเบียนเรือ ตลอดจนการควบคุมสภาพเรือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ประจำเรือ

2.2 สิทธิการประมงในน่านน้ำไทย

พ.ร.บ. สิทธิการประมงในเขตการประมงไทย 2482 กฎหมายฉบับนี้มีพื้นฐานมาจากการที่อาชีพการประมงทั้งในทะเลและน่านน้ำจืดชองก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ตกอยู่ในมือของคนต่างด้าว มาโดยตลอด รัฐบาลจึงได้ตรา พ.ร.บ. ว่าด้วยการจับสัตว์น้ำในเขตจับสัตว์น้ำสยาม พ.ศ. 2477 ขึ้นเพื่อสงวนอาชีพการประมงไว้สำหรับคนไทย ต่อมา มีการแก้ไข พ.ร.บ. ว่าด้วยสิทธิการจับสัตว์น้ำ อีก 2 ครั้ง จนเป็น พ.ร.บ. สิทธิการประมงในน่านน้ำไทย 2482

พ.ร.บ. สิทธิการประมงในน่านน้ำไทย บัญญัติคุ้มครองสิทธิการประมงในน่านน้ำไทยของคนไทย โดยห้ามเรือสัญชาติต่าง ประเทศ หรือมีเจ้าของเป็นคนต่างด้าว หรือเรือไทยแต่มีคนประจำเรือเป็นคนต่างด้าว ทำการประมงในน่านน้ำไทย ยกเว้นได้รับการอนุญาตจากทางการไทย

2.3 แพลลา

พ.ร.บ. การจัดระเบียบกิจการแพลลา 2496 ว่าด้วยการจัดตั้งองค์การสะพานปลา การขออนุญาตดำเนินกิจการแพลลาของเอกชน และการจัดเก็บค่าธรรมเนียมกิจการแพลลาทั้งนี้ เพื่อควบคุมกิจการแพลลาในการดำเนินการค้าอย่างเป็นธรรมกับชาวประมง

องค์การสะพานปลามีหน้าที่ดูแลกิจการแพลลา ส่งเสริมการค้าและอุตสาหกรรมประมง ซึ่งก็คือ ดูแลระบบการตลาดของชาวประมงให้เป็นธรรม ตลอดจนช่วยเหลือและจัดระบบสวัสดิการของผู้ประกอบอาชีพประมง สหกรณ์หรือสมาคมการประมง และหมู่บ้านชาวประมง เช่น ช่วยจัดทำท่าเทียบเรือขึ้นปลา เครื่องหมายการเดินทางเรือ ทำถนนหรือสะพานในหมู่บ้านชาวประมง เป็นต้น

2.4 พ.ร.บ. การประมง 2490

พ.ร.บ. การประมง 2490 ว่าด้วยประเภทและเขตของที่จับสัตว์น้ำ การจัดระเบียบและการควบคุมการทำประมง โครงสร้างอำนาจของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมประมงจังหวัด อำเภอ ที่เกี่ยวข้องกับการประมง

2.5 องค์การอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว พ.ศ. 2501 เพื่อเป็นหน่วยงานขององค์การสะพานปลาในการรักษาระดับราคาสินค้าสัตว์น้ำ ด้วยการเก็บรักษาสัตว์น้ำไม่ให้เน่าเสีย รวมทั้งเก็บรักษาปลาในช่วงสัตว์น้ำล้นตลาด

3. กฎหมายว่าด้วย การกำหนดพื้นที่คุ้มครองในทะเล เกาะ ชายฝั่ง สัตว์น้ำและคุณภาพสิ่งแวดล้อม 5 ฉบับ

ประกอบด้วย พ.ร.บ. ป่าไม้ 2484 พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ 2507 พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ 2504 พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า 2535 พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม 2535

3.1 การคุ้มครองพื้นที่ตามกฎหมายป่าไม้

ป่าตาม พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ 2484 หมายความว่า ที่ดินที่ยังมิได้มาตามกฎหมายที่ดิน

ป่าตาม พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ 2507 หมายความว่า ที่ดินรวมตลอดถึงภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลที่ยังมิได้มีบุคคลใดได้มาตามกฎหมาย ป่าสงวนแห่งชาติหมายความว่า ป่าที่ได้กำหนดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้

อุทยานแห่งชาติตาม พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ 2504 หมายความว่า ที่ดินที่ได้กำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้ และที่ดินหมายความว่า พื้นที่ดินทั่วไปและให้หมายความรวมถึงภูเขา ห้วย หนอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะและที่ชายทะเล

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตาม พ.ร.บ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า 2535 คือ ที่ดินที่คณะรัฐมนตรีตราพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าเพื่อรักษาไว้ซึ่งพันธุ์สัตว์ป่า ที่ดินดังกล่าวต้องมีได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองของบุคคลตามประมวลกฎหมายที่ดิน

เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ตาม พ.ร.บ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า 2535 คือบริเวณสถานที่ที่ใช้ในราชการหรือเพื่อใช้ในสาธารณประโยชน์หรือประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าแห่งชาติกำหนดให้เป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าชนิดหรือประเภทใด การกำหนดเขตห้ามล่าต้องประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา

นิยามป่าของกฎหมายป่าไม้ มุ่งประกาศความเป็นเจ้าของที่ดินของกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ปฏิบัติต่อกรมป่าไม้ ด้วยเหตุที่ที่ดินที่บุคคลไม่มี น.ส.3 หรือโฉนดที่ดินตามกฎหมายที่ดิน รวมทั้งภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเล จึงเป็นตามกฎหมาย

ในพื้นที่ป่าไม้แต่ละแปลงอาจจะมีประกาศป่าสงวนแห่งชาติ หรืออุทยานแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่าซ้อนทับกันได้

และจากนิยามข้างต้นจะเห็นว่า พื้นที่สัตว์ป่าและป่าสงวนแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ไม่รวมทะเล ยกเว้นเขตห้ามล่าป่า ซึ่งรัฐมนตรีอาจกำหนดทะเลในเขตที่จับสัตว์น้ำประเภทสาธารณะประโยชน์เป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าได้

ดังนั้นอุทยานแห่งชาติทางทะเลที่ประกาศทับลงไปในพื้นที่ทะเลจึงเป็นการประกาศเขตที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

3.2 สัตว์ป่า

พ.ร.บ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า 2535 ให้อำนาจคณะรัฐมนตรีกำหนดให้สัตว์ป่าหายากเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร

และสหกรณ์โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการคุ้มครองสัตว์ป่า มีอำนาจตรากฎกระทรวงให้ สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง

สัตว์ป่ารวมความถึงสัตว์ป่าบนบก ในน้ำ สัตว์ป่า แมงและแมลง กฎกระทรวงฉบับที่ 4 วันที่ 10 พฤศจิกายน 2537 ให้ ปลา เต่า ปะการัง จระเข้ ปู กบ คางคก และหอยรวม 56 ชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง

สัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครองห้ามล่า ห้ามมิให้ครอบครองหรือขาย ยกเว้นที่ได้รับ อนุมัติจากอธิบดีกรมป่าไม้

3.3 พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม 2535

พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม 2535 บัญญัติให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจกำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำ ทะเลชายฝั่งและพื้นที่ปากน้ำตลอดจน ประกาศเขตควบคุมมลพิษ ในท้องที่ที่มีมลพิษมีแนวโน้มที่จะร้ายแรงถึงขนาดเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม

รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม 2535 บัญญัติให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจกำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำ ชายฝั่งทะเลและพื้นที่ปากน้ำตลอดจน ประกาศเขตควบคุมมลพิษมีแนวโน้มที่จะร้ายแรงถึงขนาดเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม

พื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมคือ พื้นที่ที่มีระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติที่อาจถูกทำลายหรือได้รับผลกระทบกระเทือนจากกิจกรรมของคนได้โดยง่าย เช่น พื้นที่บริเวณเกาะภูเขาและเกาะอื่นๆ ของเกาะภูเขา เป็นต้น พื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมจะมีการควบคุมการใช้ประโยชน์เช่น การดูทราย การทอดสมอเรือในแนวปะการัง การเพาะเลี้ยงชายฝั่ง การใช้เครื่องมือประมง การปล่อยของเสียลงในน้ำ เป็นต้น

พื้นที่ที่ใช้มาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมคือ การประกาศให้พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมโดยประกาศซ้อนทับไปในเขตอนุรักษ์ตามกฎหมายป่าไม้ หรือเขต 3000 เมตรตามกฎหมายประมง เป็นต้น การประกาศซ้อนทับดังกล่าวจะดำเนินการในพื้นที่ที่คุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในขั้นวิกฤติและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องไม่สามารถแก้ไขได้

เขตควบคุมมลพิษคือ ท้องที่ที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเห็นว่า มีปัญหามลพิษที่มีแนวโน้มที่ร้ายแรงถึงขนาดเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน หรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและคณะกรรมการได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้เป็นเขตควบคุมมลพิษ

3.4 เขตการปกครองทางทะเล

พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ 2457 สำหรับกำหนดเขตตำบลทางทะเล พ.ร.บ.ระเบียบการบริหารราชการแผ่นดิน 2534 ให้อำนาจการกำหนดเขตทางทะเลของอำเภอและจังหวัด

ส่วนใหญ่ตำบล อำเภอ จังหวัด ยังไม่มีการกำหนดเขตปกครองทางทะเลที่แน่ชัด ส่วนใหญ่ยึดถือขอบเขตของแต่ละจังหวัดตามขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบต่อกันมา

ความไม่ชัดเจนของการปกครองทางทะเลมีผลโดยตรงต่อประกาศจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับการห้ามใช้เครื่องมือประมงบางชนิดหรือการทำประมงในช่วงฤดูปลาวางไข่เพราะ ประกาศจังหวัดที่มีผลใช้บังคับเฉพาะในเขตจังหวัดเท่านั้น เมื่อเขตไม่ชัดเจนจึงไม่สามารถบังคับตามประกาศได้

4. กฎหมายอาญาและวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายว่าด้วยความผิดและโทษทางอาญา และกำหนดให้นำบทบัญญัติในภาคหนึ่งจำนวน 106 มาตรา ของประมวลกฎหมายอาญาไปใช้เป็นการทั่วไปกับกฎหมายอาญานับอื่น เว้นแต่กฎหมายนั้นจะเป็นบทบัญญัติเฉพาะไว้อย่างชัดเจนอาทิ เช่น ความหมายของการทำโทษโดยเจตนา โดยไม่เจตนา โดยประมาท หรือโดนทุจริตบัญญัติ ความหมายไว้ในประมวลกฎหมายอาญาและบังคับใช้ในกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญา

ประมวลกฎหมายและวิธีพิจารณาความอาญา พ.ร.บ. จัดตั้งศาลแขวงและวิธีการพิจารณาความอาญาในแขวง 2499 และ พ.ร.บ. ให้นำวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับในศาลจังหวัด 2520 เป็นกฎหมายว่าด้วยขั้นตอน กระบวนการ และอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานในการดำเนินการเกี่ยวกับคดีอาญา และใช้บังคับการดำเนินคดีตามกฎหมายอาญาทุกฉบับ

ศาลแขวงและการพิจารณาความอาญาในศาลแขวง เป็นวิธีการดำเนินคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่มีอัตราโทษขั้นสูงที่กฎหมายบัญญัติให้จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินคดีคล่องตัวและเสร็จสิ้นโดยเร็ว เช่นความผิดว่าด้วยการใช้เครื่องมือทำการประมงฝ่าฝืนประกาศรัฐมนตรีตามมาตรา 32 ของ พ.ร.บ. การประมง 2490 ดำรวจและอัยการต้องดำเนินการส่งฟ้องภายใน 48 ชั่วโมงหลังการจับกุมผู้ต้องหา และหากผู้ต้องหาให้การรับสารภาพสามารถส่งฟ้องโดยมิต้องทำการสอบสวนและให้ฟ้องด้วยวาจา เป็นต้น

กฎหมายการประมงเป็นกฎหมายอาญาว่าด้วยอำนาจของรัฐที่มีต่อบุคคล เพื่อจัดระเบียบการประมง การเก็บอากูร และการลงโทษบุคคลที่ฝ่าฝืนกฎหมาย จึงต้องนำบทบัญญัติ

ในภาค 1 ของการประมวลกฎหมายอาญามาบังคับใช้ เว้นแต่กฎหมายประมงบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

ส่วนการดำเนินการคดีต้องดำเนินการตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ร.บ. จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความในศาลแขวง ยกเว้นการระเบิดและการใช้ไฟฟ้าจับปลาตามมาตรา 19 และการเท ทั้ง ระบายวัตถุมีพิษในที่จับสัตว์น้ำ ทำให้สัตว์น้ำมีเนมาหรือเป็นอันตรายตามมาตรา 20 ซึ่งมีโทษจำคุก 6 เดือน ถึง 6 ปี หรือปรับ 10,00-100,00 หรือทั้งจำทั้งปรับ

5. พระราชบัญญัติอกรังนกอีแอ่น พ.ศ. 2540

ห้ามผู้ใดเก็บรังนกที่มีอยู่ตามธรรมชาติบนเกาะหรือในที่สาธารณะสมบัติของแผ่นดินโดยไม่ได้รับสัมปทานจากคณะกรรมการพิจารณาจัดเก็บอกรังนกอีแอ่นประจำจังหวัด

ให้มีคณะกรรมการจัดเก็บอกรังนกอีแอ่นประจำจังหวัด มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน อัยการจังหวัด หัวหน้าตำรวจจังหวัด สรรพกรจังหวัด ป่าไม้จังหวัด หัวหน้าผู้บริหารท้องถิ่นทุกราชการส่วนท้องถิ่นที่มีการจัดเก็บรังนกในเขตราชการส่วนท้องถิ่นนั้น และผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้ว่าราชการแต่งตั้งอีกหกคน โดยมีปลัดจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการพิจารณาจัดเก็บอกรังนกอีแอ่นประจำจังหวัดมีอำนาจและหน้าที่ในการให้และเพิกถอนสัมปทานเก็บรังนกพิจารณาการจัดเก็บและจัดสรรเงินอกรังนกกำกับดูแลการเก็บรังนกของผู้สัมปทานให้เป็นไปตามสัญญาและกฎหมาย และให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดรับผิดชอบจัดเก็บอกรังนกและปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการฯ จังหวัด ตลอดจนรับผิดชอบงานธุรการของจังหวัด

สัมปทานรังนก ผู้สัมปทานจัดเก็บรังนกได้ปีละไม่เกินปีละ 3 ครั้ง ตามหลักเกณฑ์ในสัญญาสัมปทาน หากฝ่าฝืนให้คณะกรรมการฯ มีอำนาจสั่งให้หยุดหรือระงับการใดให้ถูกต้องได้ หากไม่ปฏิบัติตามคณะกรรมการฯ สามารถเพิกถอนสัมปทาน

เกาะหรือที่สาธารณะสมบัติของแผ่นดินที่มีรังนกอยู่ตามธรรมชาติ ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอันเป็นหรืออาจเป็นอันตรายแก่รังนกอีแอ่น ไข่ หรือรังนก หรืออาจเป็นเหตุให้รังนกอีแอ่นละที่อยู่อาศัย ผู้ฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปีหรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท ทั้งจำทั้งปรับ

ตามกฎหมายสัมปทานรังนกอีแอ่นมิใช่สัมปทานเกาะ ผู้รับสัมปทานมีสิทธิในการเก็บรังนกเท่านั้น การกระทำที่แสดงเจตนาเป็นเจ้าของเกาะ เป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย คณะกรรมการฯ สามารถสั่งให้ยุติ และเพิกถอนสัมปทานได้หากไม่ปฏิบัติตาม

6.พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกฎกระทรวง และระเบียบ

พระราชกฤษฎีกา เป็นกฎหมายชั้นรองจากพระราชบัญญัติและพระราชกำหนด พระราชบัญญัติออกโดยรัฐสภา พระราชกำหนดออกโดยคณะรัฐมนตรีและต้องได้รับการรับรองจากรัฐสภา เมื่อรัฐสภารับรองพระราชกำหนดดังกล่าวจะมีสถานะเป็นพระราชบัญญัติ

พระราชกฤษฎีกาเป็นกฎหมายของฝ่ายบริหารพระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นมาโดยคำแนะนำของคณะรัฐมนตรี

โดยทั่วไป รัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติหรือพระราชกำหนดจะกำหนดให้รัฐมนตรีรักษาการกฎหมายเป็นผู้รักษาการกฎหมายเป็นผู้เสนอพระราชกฤษฎีกาต่อคณะรัฐมนตรี เพื่ออนุมัติจากนั้นจึงถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์เพื่อทรงตราเป็นพระราชกฤษฎีกา นอกจากนี้คณะรัฐมนตรีอาจถวายคำแนะนำที่ไม่ขัดแย้งกับกฎหมายเพื่อทรงตราพระราชกฤษฎีกาโดยที่ไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือพระราชบัญญัติหรือพระราชกำหนด

กฎกระทรวง ตราขึ้นโดยรัฐมนตรีผู้รักษาการพระราชบัญญัติหรือพระราชกำหนด การตรากฎกระทรวงของรัฐมนตรีต้องเป็นไปตามที่พระราชบัญญัติหรือพระราชกำหนดให้อำนาจไว้ และต้องได้รับการอนุมัติของคณะรัฐมนตรี

ประกาศกฎกระทรวง ตราโดยรัฐมนตรีผู้รักษาการพระราชบัญญัติหรือพระราชกำหนด ตามที่กำหนดให้อำนาจไว้

ระเบียบ ออกโดยรัฐมนตรีหรืออธิบดี ตามที่กฎหมายได้บัญญัติให้อำนาจไว้

บทบัญญัติใดจะกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ หรือตราเป็นพระราชกฤษฎีกา หรือกฎกระทรวงหรือประกาศกฎกระทรวงหรือระเบียบ ขึ้นอยู่กับความสำคัญและรายละเอียดของแต่ละเรื่อง

พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2470 และร่าง พ.ร.บ. การประมงฉบับกรมประมง

พ.ร.บ.การประมง 2490 แบ่งเป็น 6 หมวด 1 บทเฉพาะกาล มีจำนวนรวม 73 มาตรา ประกอบด้วย บททั่วไปและคำนิยาม หมวดที่ 1 ว่าด้วยที่จับสัตว์น้ำ หมวดที่ 2 ว่าด้วยบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ หมวดที่ 3 ว่าด้วยการจดทะเบียนและการขออนุญาต หมวดที่ 4 ว่าด้วยสถิติ การประมง หมวดที่ 5 ว่าด้วยการควบคุม หมวดที่ 6 ว่าด้วยบทกำหนดโทษ

ร่าง พ.ร.บ. การประมง ฉบับกรมประมง ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อใช้บังคับแทน พ.ร.บ. การประมง 2490 มีจำนวน 103 มาตรา แบ่งเป็น 9 หมวด ประกอบด้วย ความทั่วไปและนิยาม

หมวดที่ 1 ว่าด้วยที่จับสัตว์น้ำ หมวดที่ 2 ว่าด้วยการจัดการการประมงแบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 การควบคุมที่จับสัตว์น้ำ ส่วนที่ 2 การควบคุมการประกอบอาชีพประมง ส่วนที่ 3 การควบคุมเครื่องมือทำการประมง ส่วนที่ 4 การควบคุมสัตว์น้ำ หมวดที่ 3 ว่าด้วย สิทธิการประมงชายฝั่ง หมวดที่ 4 ว่าด้วย การประมงนอกน่านน้ำไทย หมวดที่ 5 ว่าด้วยค่าธรรมเนียมและเงินอากร หมวดที่ 6 ว่าด้วยการอนุญาตประทานบัตร อาชญาบัตร หมวดที่ 7 ว่าด้วยสถิติการประมง หมวดที่ 8 ว่าด้วยพนักงานเจ้าหน้าที่ หมวดที่ 9 บทกำหนดโทษ และบทเฉพาะการ 3 มาตรา

ความเป็นมาของกฎหมายประมง

กฎหมายประมงมาจากกฎหมายอากรค่าน้ำ โดยเริ่มระบบอากรค่าน้ำเพื่อเป็นรายได้ของแผ่นดินมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ต่อมาพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 โปรดเกล้าให้ยกเลิกการเก็บภาษีอากรค่าน้ำ แต่มีการให้สัมปทานการเก็บอากรสัตว์น้ำแก่เจ้าภานุนายอากรในท้องที่ เช่น ให้พระศรีชัยบาลเป็นนายอากรควบคุมการจับสัตว์น้ำใน 37 เมือง 8 ตำบล โดยจ่ายอากรให้หลวงปีละ 29,600 บาท

รัชกาลที่ 4 ให้มีการเก็บเงินอากรค่าน้ำขึ้นอีกครั้งในปี 2375 จนถึงปี 2544 รัชกาลที่ 5 ทรงโปรดให้ตราพระราชบัญญัติอากรค่าน้ำ ร.ศ. 120 ขึ้นเพื่อควบคุมการจับสัตว์น้ำซึ่งเริ่มมีปริมาณลดลง และเพื่อประโยชน์ด้านภาษีอากรของประเทศ

พ.ร.บ. อากรค่าน้ำ ร.ศ. 120 ใช้บังคับมาจนถึงปี 2490 รวม 46 ปี จึงมีการปรับปรุงเป็นพระราชบัญญัติการประมง 2490 ซึ่งใช้บังคับมาจนถึงปัจจุบันรวม 53 ปี

พ.ร.บ. การประมง 2490

ที่จับสัตว์น้ำ

ทะเลในความหมายของ พ.ร.บ. ประมง 2490 หมายถึง ที่จับสัตว์น้ำ ซึ่งคณะกรรมการจังหวัดโดยอนุมัติของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ มีอำนาจประกาศประเภทที่จับสัตว์น้ำเป็น ที่รักษาพืชพันธุ์ ที่ว่าประมูล และที่อนุญาต ที่จับสัตว์น้ำที่ไม่ได้ประกาศเป็นพื้นที่ทั้ง 3 เขต เป็นที่จับสัตว์น้ำประเภทที่สาธารณะประโยชน์

ที่รักษาพืชพันธุ์ คือ ที่จับสัตว์น้ำซึ่งอยู่ในบริเวณพระอาราม หรือปูชนียสถาน หรือติดกับสถานที่ดังกล่าว บริเวณประตุน้ำ ประตูระบายน้ำ ฝ่าย หรือทำนบ หรือที่ซึ่งเหมาะแก่การ

รักษาพืชพันธุ์สัตว์น้ำ และห้ามบุคคลทำการประมง หรือเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเว้นแต่ได้รับอนุญาต จากอธิบดีกรมประมง

ที่จับสัตว์น้ำใดเป็นที่รักษาพืชพันธุ์ต้องมีประกาศของคณะกรรมการจังหวัด กรมประมง ที่เคยมีหนังสือขอให้คณะกรรมการจังหวัดประกาศให้ที่จับสัตว์น้ำบริเวณพระอารามทุกอารามที่อยู่ติดกับริมน้ำ สถานที่ราชการทุกแห่งที่อยู่ติดกับริมน้ำ และโรงเรียนรัฐบาลหรือโรงเรียนเทศบาลทุกแห่งซึ่งตั้งอยู่ริมน้ำเป็นที่รักษาพืชพันธุ์ ในทางปฏิบัติจะทราบว่าที่จับสัตว์น้ำใดเป็นที่รักษาพืชพันธุ์ต้องดูประกาศของคณะกรรมการจังหวัดเป็นพื้นที่ไป

ที่ว่าประมง คือที่จับสัตว์น้ำซึ่งสมควรจะให้บุคคลประมงผูกขาดทำการประมงเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ห้ามบุคคลทำประมงหรือเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในที่ว่าประมงเว้นแต่เพื่อบริโภคในครอบครัวและด้วยเครื่องมือทำประมงตามที่คณะกรรมการจังหวัดประกาศโดยอนุมัติของรัฐมนตรี

การประมงทำการประมงผูกขาดในที่ว่าประมง ดำเนินการโดยคณะกรรมการที่ว่าประมงซึ่งจังหวัดแต่งตั้ง การประมงต้องมีการประกาศโดยเปิดเผยและเปิดให้มีการยื่นขอประมงหรือประมงด้วยปากเปล่า แล้วแต่ดุลพินิจของคณะกรรมการที่ว่าประมง

โดยทั่วไปที่ว่าประมงให้ทำการผูกขาดทำการประมงเป็นรายปี เว้นแต่จะมีเหตุผลสมควร อาจให้ผูกขาดเกิน 1 ปี ทั้งนี้ต้องได้รับการอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ

การผูกขาดการทำประมงในที่ว่าประมง ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ได้รับอนุญาตกับราษฎรในพื้นที่ดังนั้นคณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2517 ยกเลิกที่ว่าประมงทั้งหมด ปัจจุบันจึงไม่มีที่ว่าประมงคงมีเพียงที่อนุญาต

ที่อนุญาต คือที่จับสัตว์น้ำซึ่งอนุญาตให้บุคคลทำการประมงหรือเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ รวมตลอดถึงบ่อล่อสัตว์น้ำ และห้ามบุคคลอื่นทำการประมงในที่อนุญาต

ที่สาธารณะประโยชน์ คือ ที่จับสัตว์น้ำที่บุคคลทุกคนมีสิทธิทำการประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่รัฐมนตรีกำหนด โดยประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา